

ds. J. de Bruin, preek over Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op zondag 18 augustus 2024.

Votum en groet.

Zingen: Psalm 122:1:

Ik ben verblijd, wanneer men mij
Godvruchtig opwekt: "Zie, wij staan
Gereed, om naar Gods huis te gaan;
Kom, ga met ons en doe als wij."
Jeruzalem, dat ik bemin,
Wij treden uwe poorten in;
Daar staan, o Godsstad, onze voeten.
Jeruzalem is wèl gebouwd,
Wel saâmgevoegd: wie haar beschouwt,
Zal haar voor 's Bouwheers kunstwerk groeten.

Schriftlezing: Psalm 92:

- 1 EEN psalm, een lied, op den sabbatdag.
- 2 Het is goed dat men den HEERE love, en Uw Naam psalmzinge, o Allerhoogste;
- 3 Dat men in den morgenstond Uw goedertierenheid verkondige, en Uw getrouwheid in de nachten,
- 4 Op het tiensnarig instrument en op de luit, met een voorbedacht lied op de harp.
- 5 Want Gij hebt mij verblijd, HEERE, met Uw daden; ik zal juichen over de werken Uwer handen.
- 6 O HEERE, hoe groot zijn Uw werken! Zeer diep zijn Uw gedachten.
- 7 Een onvernunftig man weet er niet van; en een dwaas verstaat ditzelve niet,
- 8 Dat de goddelozen groeien als het kruid, en al de werkers der ongerechtigheid bloeien, opdat zij tot in der eeuwigheid verdelgd worden.
- 9 Maar Gij zijt de Allerhoogste, in eeuwigheid de HEERE.
- 10 Want zie, Uw vijanden, o HEERE, want zie, Uw vijanden zullen vergaan; al de werkers der ongerechtigheid zullen verstrooid worden.
- 11 Maar Gij zult mijn hoorn verhogen, gelijk eens eenhoorns; ik ben met verse olie overgoten.
- 12 En mijn oog zal mijn verspieders aanschouwen, mijn oren zullen het horen aangaande de boosdoeners die tegen mij opstaan.
- 13 De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal wassen als een cederboom op Libanon.
- 14 Die in het huis des HEEREN geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods.
- 15 In den grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groen zijn,

16 Om te verkondigen dat de HEERE recht is; Hij is mijn Rotssteen, en in Hem is geen onrecht.

Zingen: Psalm 92:1:

Laat ons den rustdag wijden
Met psalmen tot Gods eer.
't Is goed, o Opperheer,
Dat w' ons in U verblijden;
't Zij d' ochtendstond, vol zoetheid,
Ons stelt Uw gunst in 't licht,
't Zij ons de nacht bericht
Van Uwe trouw en goedheid.

Lezen: 12 artikelen des geloofs:

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten Hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus zondag 38 vraag en antwoord 103:

Vraag 103 Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antw. Eerstelijk, dat de kerkendienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op den sabbat, dat is op den rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, den Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo den eeuwigen sabbat in dit leven aanvange.

Gebed.

Zingen: Psalm 84:1, 2 en 5:

Vers 1:

Hoe lief'lijk, hoe vol heilgenot,
O HEER, der legerscharen God,

Zijn mij Uw huis en tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's HEEREN voorhof in te treên!
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, Die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft.

Vers 2:

Zelfs vindt de mus een huis, o HEER,
De zwaluw legt haar jongskens neer
In 't kunstig nest bij Uw altaren,
Bij U, mijn Koning en mijn God,
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot;
Geduchte HEER der legerscharen,
Welzalig hij, die bij U woont,
Gestaâg U prijst en eerbied toont.

Vers 5:

O God, die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch Uw gezalfde Koning.
Eén dag is in Uw huis mij meer
Dan duizend, waar ik U ontbeer;
'k Waar liever in mijns Bondsgods woning
Een dorpelwachter, dan gewend
Aan d' ijdele vreugd' in 's bozen tent.

Na de prediking zingen wij Psalm 132: 9 en 10.

Geliefde gemeente, in één van zijn preken stelt de zeventiende-eeuwse oudvader dominee B. Smytegelt de volgende vraag: Wat moet een mens doen om tot bekering te komen? Deze dominee geeft daarop een heel pastoraal antwoord. Wie dominee Smytegelt een beetje kent vanuit zijn preken, weet hoe pastoraal hij is geweest. Wat zegt hij dan als antwoord op deze vraag? Hij zegt allereerst: 'Belijd maar eerlijk voor God dat u nog onbekeerd bent. Zeg maar tegen de alwetende God dat u van nature een vijand bent en dat u uzelf niet kunt bekeren. Dat mag u allemaal eerlijk tegen Hem zeggen.'

Vervolgens gaat hij verder: 'U kunt veel doen wat de Heere in Zijn Woord gezegd heeft. Zoek contact met kinderen van God in plaats van zondige vrienden. Lees Gods Woord en stichtelijke boeken in plaats van allerlei andere boeken. Kom onder de genademiddelen, want wie nat wil worden moet in de regen komen. Bid voor de predikant, bid om overtuiging. Deze dingen eist God van ons en daarom moeten wij gehoorzamen.' Wat een liefdevol, pastoraal antwoord van deze dienaar van Christus. Hij had zijn hoorders niet over voor de eeuwige rampzaligheid en daarom drong hij er zo op aan om de genademiddelen waar te nemen die de Heere gegeven heeft.

Want wat zegt hij nog meer in die preek? Hij noemt nog een zaak waarvoor wij ons moeten wachten: 'Wacht u voor uitstel, wacht u voor ijdele hoop en inbeelding. Wacht u om de Heilige Geest te bedroeven. Wacht u om te zeggen: Heere, al neem ik al die middelen waar, het helpt toch niet. En toch moet u doen wat God u beveelt, al ziet u het niet in. In een fontein is een volheid van water, zo is er ook in de Heere Jezus Christus een volheid van genade.'

Ja, gemeente, als u nat wil worden moet u in de regen gaan lopen. Wat bedoelde deze dominee? Nou, als u bekeerd wil worden moet u onder de prediking komen, voor het eerst en steeds weer opnieuw. Dat is nodig, dat blijft ook nodig, met name ook in het leven van de ware gelovigen. Daarom heeft de Heere Zijn Kerk het gebod gegeven met de oproep om Zijn dag te gedenken.

We schrijven daarom als thema boven de prediking: Gedenk en heilig de Sabbat des Heeren. Drie gedachten:

1. Deze dag is een gedenkdag.
2. Deze dag is een heilige dag.
3. Deze dag is een rustdag.

1. Een gedenkdag

De Heere heeft Zijn liefdeswet gegeven, zo weten wij uit het Woord van God, op twee stenen tafelen. Op de eerste tafel, zo leren wij, staan de eerste vier geboden, op de tweede tafel de andere zes geboden. Als we dat samenvatten, en de Heere Jezus heeft dat Zelf ook gedaan toen Hij onderwijs gaf over de heilige wet des Heeren. Toen heeft Hij gezegd dat de eerste tafel in het bijzonder gaat over het liefhebben van God boven alles. Daarom liet de Heere in het eerste gebod duidelijk weten dat Hij de enige ware God is, Die gediend moet worden. Vervolgens liet Hij in het tweede gebod ons horen op welke wijze Hij dan gediend wil worden. Neen, niet door het gebruik van stomme beelden of wat dan ook, maar door de levende verkondiging van het Woord.

Want juist in dat Woord heeft Hij Zich geopenbaard, juist in dat Woord laat Hij weten Wie Hij is, op een heel bijzondere wijze, namelijk door Zijn Namen die Hij draagt. Daarom volgde het derde gebod, om die Naam te heiligen. En waar moet dat nu plaatsvinden? Het heiligen van Zijn Naam, het prediken van Zijn Naam, het prediken van Zijn Woord, dat moet plaatsvinden heel in het bijzonder op de Sabbatdag. Daarom eindigde de Heere die eerste tafel van Zijn liefdeswet met een gebod over de Sabbat: '*Gedenk den Sabbatdag, dat gij dien heiligt.*' Het is het vierde gebod van Gods wet.

Het is opvallend dat dit gebod heel anders begint dan de andere geboden. Er klinkt niet zoiets als Gij zult of Gij zult niet, maar het begint zo heel eenvoudig met: *Gedenk*. Het vierde gebod roept dus op om te gedenken. Wat wordt daarmee bedoeld? Laten we even kijken naar Exodus 20, vers 8, waar wij dit gebod vinden. Als we in de Hebreeuwse taal kijken wat dat woordje 'gedenken' betekent, dan betekent dat: Iets in de herinnering brengen. Dus de Heere roept op om aan iets te denken, iets in herinnering te brengen wat er al is, iets wat al bestaat, en dat is de Sabbat.

Nee, die Sabbat stelde de Heere niet pas in toen Hij op de berg Sinaï Zijn wet gaf en in dat vierde gebod iets over de Sabbat zei. Maar de Heere zegt daarboven op de Sinaï om aan die Sabbat te gedenken, om de Sabbat in herinnering te roepen. Want die Sabbat was er al, die was er al eeuwen, die was er al vanaf de schepping. Vandaar dat de Heere in het vierde gebod ook iets over de schepping gaat zeggen. Hij roept het volk als het ware op: Denk terug aan de schepping, dan zult u ook Mijn Sabbat in herinnering krijgen, want Ik heb die Sabbat gegeven, Ik heb die Sabbat gezegend. Luister maar: *'Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, en alles wat daarin is, en Hij rustte op den zevenden dag; daarom zegende de HEERE den Sabbatdag, en heiligde denzelven.'*

Dus dit gebod roept de schepping in herinnering. En waar wil de Heere in het vierde gebod dan met die schepping heen? Waar wil de Heere ons op wijzen? Waar gaat het precies om? Wel, er zijn zes scheppingsdagen en één rustdag. En waar wil de Heere nu de nadruk op leggen? Legt Hij alle nadruk op die rustdag, die wij de zevende dag, de zaterdag noemen, of wil Hij ergens anders de nadruk op leggen als Hij spreekt over zes dagen en één dag?

Om dat helder te krijgen, moeten we even bedenken wat er niet staat in het vierde gebod. Er staat niet: De eerste zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar op de laatste dag, dat is de zevende dag, zult gij geen werk doen. Dat staat er niet. De Heere wil namelijk iets anders benadrukken als het gaat om die scheppingsdagen en Zijn rustdag. Wat dan? Het vaste ritme. Dat vaste ritme van die zeven dagen, namelijk zes dagen werken en één dag rust. Zes dagen werken en één dag rust. En dat levensritme, gemeente, heeft zijn oorsprong in God Zelf. Hij is daar als het ware mee begonnen. Hij nam zes dagen om alles te scheppen wat geschapen moest worden. De hemel en de aarde en alles wat daarin is. En op die zevende dag heeft Hij gerust van al Zijn werken.

Had de Heere dat dan nodig, jongens en meisjes, om te rusten? Nee, want de Heere was niet moe. De Heere is nooit moe. De Heere wordt ook nooit moe. Dat staat ook in de Bijbel. Ik kan het u voorlezen uit Jesaja 40, vers 28: *'Hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper der einden der aarde, noch moede, noch mat wordt?'*

Nee, de Heere God hoefde niet te rusten omdat Hij moe was of omdat Hij uitgeput was. Wat betekent dat dan, dat rusten op die zevende dag? Hij wilde Zich verlustigen. Hij wil als het ware genieten van dat mooie wat Hij gemaakt had in de afgelopen zes dagen. En heel in het bijzonder heeft Hij op die zevende dag genoten van het mooiste van de schepping. Dat was de mens, van wie Hij gezegd had: *'En zie, het was zeer goed.'* Want als God de Vader uit de hemel naar de aarde keek en Hij zag Adam lopen en Hij zag Eva lopen, dan zag Hij iets van Zichzelf. Hij zag Zijn beeld, want Hij had de mens geschapen naar Zijn beeld.

En nu was het ook het hoge doel voor die mens om, zoals de Heere in zes dagen gewerkt heeft, ook zes dagen te werken. En zoals de Heere God na die zes scheppingsdagen gerust heeft, zo moest de mens ook na zes dagen een dag gaan rusten. Rusten van het dagelijkse werk, om zich heel in het bijzonder in God te verlustigen, zoals God Zich op een bijzondere wijze op die zevende dag in de mens zou verlustigen. Deze bijzondere dag in dat levensritme van de mens vloeit dus voort uit het levensritme van God. Daarom is die Sabbat een ontzaglijke en grote gave. En zo klonk deze middag vol majesteit uit de mond van de Heere Zelf: *'Gedenk den Sabbatdag'*, want het is een bijzondere, gedenkwaardige dag.

Het gaat niet speciaal om die zevende dag die wij zaterdag noemen, maar het gaat om die ene dag die elke keer weer terugkomt. En daarin gaf de Heere allereerst de zevende dag, wat uiteindelijk de eerste dag van de week geworden is. Want het was de wil van God om tot aan de volheid van de tijd, totdat Christus alles volbracht zou hebben, de zevende dag te heiligen als de rustdag. Maar toen Christus alles volbracht had, was het de wil des Heeren geweest om daar de eerste dag voor te reserveren.

Nee, wij vinden daar niet een duidelijk gebod voor in de Schrift. Nergens vind ik zoiets als: Gij zult de eerste dag van de week voor de Sabbat gaan houden. En toch heeft de Heere in Zijn heilig Woord duidelijke tekenen gegeven, dat er een overgang gekomen is van die zevende dag naar die eerste dag. Ook dat moeten wij dat in herinnering houden. Ook dat moeten wij gedenken. Ook dat hoort bij het houden van het vierde gebod.

Het was naar de raad en de voorzienigheid van de Drie-enige God dat Christus niet op zaterdag is opgestaan uit de doden, maar op die eerste dag van de week, op de dag des Heeren. Duidelijk heeft de Heilige Geest de evangelisten dat laten opschrijven. In Markus 16, vers 9 staat dat Christus opstond op de eerste dag van de week. Het is heel opvallend dat de discipelen daarna ook elke keer op die eerste dag van de week, die opstandingsdag, samenkomen. En dat we na die opstanding nergens meer lezen dat de kerk des Heeren rustte naar het gebod op de zevende dag, op de Sabbat. Sinds de opstanding van Christus kwam de kerk samen op de eerste dag der week om dat heerlijke feit van de opstanding te overdenken.

Hoe verder u komt in de kerkgeschiedenis, ook in het boek Handelingen, hoe duidelijker het wordt dat het de eerste dag van de week moest zijn. De gemeente kwam samen om op de eerste dag van de week het brood te breken, dat was de bediening van het Heilig Avondmaal. Er staat in de Schriften dat de apostelen predikten op de eerste dag van de week. Ook het geld werd ingezameld, zo staat er ergens in het boek Handelingen, op de eerste dag van de week. In plaats van een rustdag ná zes dagen werken, kwam een rustdag vóór zes dagen arbeid. Ook dat moeten we in herinnering houden. Ook dat moeten wij gedenken als Nieuwtestamentische kerk, want daarin ligt een rijke symboliek, gemeente.

Kijk, in het paradijs had God de mens goed geschapen, naar Zijn beeld, zoals ik zojuist zei. Zodat die mens vrijwillig de Heere kon liefhebben en gehoorzamen. En in de weg van de gehoorzaamheid konden zij het eeuwige leven verkrijgen, een leven waarin ze nooit meer zouden kunnen vallen in de zonde. Dat had de Heere beloofd. Na arbeid, na werken, na gehoorzaamheid aan Zijn heilig gebod, kwam de eeuwige rust. En juist in die staat der rechtheid was die zevende dag na zes dagen arbeiden als het ware een sacrament, een teken dat de Heere die vrijwillige gehoorzaamheid zou willen belonen met die eeuwige rust, de eeuwige zaligheid. Elke keer wilde Hij die zevende dag laten terugkomen in dat levensritme om te laten weten: Na een leven van arbeid tot Mijn eer, naar Mijn gebod, komt straks de rust.

Maar toen kwam de zondeval. En toen werd die heerlijke orde die God geschapen heeft gruwelijk verstoord. Daarbij kwamen ook de overtredingen van het vierde gebod. Nooit zou een mens meer gehoorzaam kunnen zijn aan de heilige wet van God. Nooit zal hij meer volkomen en volmaakt gehoorzaam kunnen zijn aan de heilige wil van God. En in plaats dat het eeuwige leven verkregen kon worden, heeft de mens zich gestort in een drievoudige dood. Er kon niets anders meer overblijven dan: *'Ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.'*

En weet u hoe het toen werd? Welke prediking er toen uitging van dat levensritme na onze diepe val? Zes dagen zult gij zondige, boze werken doen, en daarna, de zevende dag, de eeuwige dood. Wat aangrijpend! Wat aangrijpend dat dát openbaar moest komen! Maar wat heeft God toen gedaan? Vanmorgen hebben we het ook al gezegd, wat er staat in Efeze 2: *'Maar God, Die rijk is in barmhartigheid'...* is gekomen met Zijn genade.

En wat is die genade dan? Dat Christus de schuld op Zich genomen heeft. Dat Christus al die boze werken van Zijn kerk op Zijn rekening heeft laten zetten, om met die vuile zonden en boze werken Zich te laten hechten aan het kruis van Golgotha. Om daar de dood te sterven vanwege al die zonden en al die boze werken van Zijn kerk. Hoe gewillig en hoe gehoorzaam is Christus niet geweest tot die dood, ja, de dood des kruises!

Maar wat een wonder dat Christus niet in de dood gebleven is. Hij werd op die Vrijdag in een graf gelegd en bleef daar liggen heel die zaterdag lang, totdat Hij in die vroege morgen van de eerste dag der week door Zijn Vader werd opgewekt. Dan schrijft Paulus zó diep dat Christus door Zijn Vader werd opgewekt tot rechtvaardigmaking van Zijn kerk. En wat predikt dat nu? Het moest eerst weer goed komen tussen God en de zondaar, voordat die zondaar weer goede werken zou kunnen doen. Dat is de heilige, geestelijke symboliek van het Nieuwe Testament. Eerst de rustdag, eerst de verlossing door Christus, en dan de dagen waarin de kerk mag werken. Eerst rechtvaardigmaking en daarna de heiligmaking. Eerst de rust, dan de werken.

Daarom heeft het God goed gedacht om van die zevende dag naar die eerste dag van de week te gaan. En tegen die achtergrond klinkt het in de Nieuwtestamentische kerk: *'Gedenk den Sabbatdag, dat gij dien heiligt.'* Ja, houd Gods grote daden in herinnering op de dag des Heeren en vervolgens op de andere dagen van de week.

2. Een heilige dag

Dan gaan we naar onze tweede gedachte. Het is niet alleen een gedenkdag, het is ook een heilige dag. Ja, gemeente, te midden van het levensritme van die zeven dagen in de week geeft de Heere de rustdag. Nu worden u en jij en ik opgeroepen, zo staat er in dit gebod, om deze dag te heiligen. Dat betekent dat we deze dag zo moeten inrichten dat de Heere met Zijn Woord en met Zijn Geest in ons kan werken. Want wat staat er aan het einde van antwoord 103 van de Heidelbergse Catechismus? Dat ik de Heere door Zijn Geest in mij werken laat.

Daar moet u eens bij stilstaan. Daar moet u nu eens een ogenblik over mediteren. Op de Sabbat, op de eerste dag van de week, heel in het bijzonder komt de Heere tot ons en Hij zegt: Laat Mij door Mijn Geest in u werken. Het is alsof ik op de achtergrond hoor wat Paulus sprak tot de gemeente van Korinthe: *'Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christuswege: Laat u met God verzoenen'* (2 Kor. 5:20).

Nee, dat wil niet zeggen dat ik alleen op die dag de Heere door Zijn Geest in mij werken laat. Dat hebben we elke dag nodig, gemeente. Dat is niet beperkt tot die ene dag. Maar het is wel een bijzondere dag, waarop de Heere het op een bijzondere wijze doet. Dat blijkt uit het woordje 'inzonderheid'. In het bijzonder op die eerste dag moeten wij de Geest in ons werken laten, en dan zal de Heere dat ook op de andere dagen willen doen. Daaruit kunnen wij opmaken dat de liefdesdienst des Heeren, het leven in de vreze des Heeren, niet alleen beperkt is tot die zondag, maar zich uitstrekt over alle dagen van de week.

Maar wel in het bijzonder op die eerste dag, de dag des Heeren. Dan wil Hij op een bijzondere wijze, te midden van het levensritme, werken door Zijn Woord en door Zijn Geest. Kijk, en daar weet de leerling van. Hij weet uit ondervinding hoe liefdevol die eerste dag is. Hij heeft het ervaren: Dat ik de Heere door Zijn Geest in mij werken laat. Maar wat is dat dan? Hoe gaat dat dan? Kan ik uit die woordjes opmaken dat ik op een of andere manier dus het werk van de Geest tegen kan staan, tegen kan houden? Dat ik als het ware mijn deur helemaal op slot doe, zodat de Geest niet in mij kan werken? Maar kan dat eigenlijk wel? Want als de Heilige Geest begint te werken door het Woord, dan is dat toch onwederstandelijk, dat is niet meer tegen te staan, dat is niet tegen te houden?

En toch lijkt dat wel te kunnen als ik deze woorden overdenk: Dat ik de Heere door Zijn Geest in mij werken laat. Het is dus blijkbaar mogelijk tot op een bepaalde hoogte om de Geest en het werk van de Geest tegen te houden. Dat wil zeggen dat de Heere Zich terugtrekt, dat de Heere Zich stilhoudt. En dat is heel erg als dat gebeurt. In de Bijbel komen we ook voorbeelden tegen dat dat gebeurde. Van de inwoners van Nazareth, waar de Heere Jezus een lange tijd heeft gewoond en ook gepredikt heeft, staat geschreven in Mattheüs 13:58: *'En Hij, (dat is de Heere Jezus), heeft aldaar niet vele krachten gedaan, vanwege hun ongeloof.*

Het verwerpen van Christus, het niet serieus nemen van de prediking, het niet serieus nemen van de genademiddelen, het slordig omgaan met de genademiddelen, het slordig omgaan met de dag des Heeren en alles wat de Heere daarop geeft, kan een oorzaak zijn dat de Geest Zich gaat stilhouden. Dat er dus niets gebeurt, zodat u de Geest niet in u werken laat. En het kan gepaard gaan met het volhouden en volharden in een bepaalde zonde. Dat kan ook een blokkade zijn, waardoor de Heere niet door Zijn Geest in u werken kan.

Dan zal de rustdag, de Sabbat, niet werkelijk een rustdag zijn. Dan komt er een moment dat die dag als het ware een last wordt. Dan kan die dag een sleur worden, een dag zonder waarde. En dat loopt dikwijls uit op een slordige kerkgang. In plaats van twee keer komt u nog één keer in de kerk, en na verloop van tijd geen enkele keer. Hoe erg is dat? Het is een overtreding van het vierde gebod, als u niet trouw in Gods huis komt, elke keer weer als Christus door middel van Zijn knecht gaat preken. Wee de mens die er dan niet is!

En ook als u er wel bent, en dat is goed, dan kunt u nog het vierde gebod overtreden. Als u onder de preek aan andere dingen zit te denken. Als u zich gaat vervelen. Als u uw mobiel meeneemt naar de kerk en die staat niet op stil, zodat u precies voelt wat er gebeurt in uw broekzak of in uw tas. En u zit er alweer aan te denken: Wie zal dat zijn, van wie krijg ik nu weer een berichtje?

Of dat u voorover op uw bank gaat liggen, met uw hoofd op uw armen, en u gaat onder het gebed slapen. Hebt u daarover nagedacht, hoe God dat vindt als Hij u zo ziet zitten hier in de Jeruzalemkerk? U kunt zelfs in de kerk zitten en zondigen tegen het vierde gebod. Wat erg is dat! Want, gemeente, die kerkdiensten en de Sabbat zijn door de Heere gegeven. Het zenden van Zijn knechten is een grote gave van de Drie-enige God. En wat doet de Heere dan? Dan gaat Hij die knechten, want het gaat hier natuurlijk ook over de knechten, het predikambt, eerst op Zijn eigen school nemen.

Dat is de school van vrije genade. Want hoe zouden ze ooit het Woord kunnen prediken als ze zelf niet onderwezen zijn door de Heere Zelf? Maar dat alleen is niet nodig. Als de Heere iemand gaat roepen om Zijn knecht te zijn, moeten ze ook naar een school hier op aarde. Daarom wordt er ook gesproken over de scholen die onderhouden moeten worden. Dat zijn de scholen waar de knechten van God worden voorbereid. Zij hebben ook een opleiding nodig. Er is een biddende voorbereiding nodig. Er is een grondige studie nodig. Dat zijn Gods knechten aan hun Zender verplicht, maar dat zijn ze ook aan de gemeente verplicht die aan hun zorgen toevertrouwd is.

Het gaat dus in het vierde gebod, gemeente, allereerst over de zondagse erediensten, over Gods gezonden knechten en de scholen waar zij onderwijs hebben ontvangen. Dat blijkt uit antwoord 103. Laten we er eens een ogenblik bij stilstaan dat dat grote gaven zijn van de Allerhoogste God en dat het juist daarom zo'n grote zonde is als we die gaven niet serieus nemen. Want de zondag, de Sabbat, de predikdienst, het predikambt en de scholen waar dienaren van het Woord worden opgeleid, zijn weldaden die Christus heeft verworven.

Want ik lees in Efeze 4 over de Hemelvaart van Christus. Als Paulus het gaat hebben over de Hemelvaart van Christus, spreekt hij allereerst over de hellevaart van Christus. Dat betekent het diepe lijden en sterven wat Christus moest ondergaan om tot heerlijkheid te worden opgenomen. Christus heeft deze weg willen gaan. Hij is door lijden tot heerlijkheid ingegaan. Hij is na die diepe hellevaart ten hemel gevaren. En wat zegt Paulus daar dan over? En dat is heel belangrijk in het licht van het vierde gebod: *'Die nedergedaald is, is dezelfde ook, Die opgevaren is, ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou'* (Efeze 4:10).

En dezelfde, dat is Christus, Die opgevaren is naar de hemel, Die aan de rechterhand des Vaders is, Die heeft gegeven. Wat dan? Wat heeft Christus gegeven? *'Sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars; Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van het lichaam van Christus'* (Ef. 4:11,12). Dus door lijden tot heerlijkheid ingegaan om uit de hemel gaven te geven.

En de eerste gaven die Paulus noemt, hebben alles te maken met de kerkdienst, het predikambt op de Sabbat. Tegen die achtergrond klinkt vanmiddag het vierde gebod: *'Gedenk toch de Sabbat, dat gij die heiligt.'* O gemeente, sta er eens bij stil. De kerkdienst, de Sabbat, de zondag, het predikambt, de scholen, zijn door Christus' bitter lijden verworven. Wat komt er dan nog meer gewicht te hangen aan die dag des Heeren! Wat ligt daarin nog meer reden om die duur verworven dag met alle zegeningen die de Heere op die dag geeft te heiligen!

En wat wordt het dan een wonder, want we hebben niets verdiend, we hebben alles verzondigd. En dan geeft de Heere, te midden van deze verzondigde wereld, die diepgevallen wereld, toch nog dat levensritme met die ene dag in de week die zo duur verworven is door Christus. Is dat geen genade, gemeente?

O, als u dat gaat zien, dan gaat u verstaan: de Sabbat die wij hebben, met alles wat de Heere daarop geeft, is gedrenkt in het bloed van Christus. O, als de Heere Zijn knechten zendt om te prediken en ze mogen recht prediken op de Sabbat, is dat al zo'n ongekende genade, al zo'n groot wonder. Maar als u dan bedenkt dat ook de kerkdienst en het predikambt gedrenkt zijn in het Borgbloed van Christus, is er dan niet alle reden om die dag te heiligen? En hoe dan?

Er worden vier genademiddelen genoemd in antwoord 103 die de Heere wil gebruiken tot de uitbreiding van Zijn Koninkrijk en tot onderwijs van Zijn volk en kinderen. Het eerste wat hier genoemd is, is om naarstig, ijverig naar Gods huis te komen, om Gods Woord te horen. Kijk, dat is de kern van de eredienst. Dan geeft de Heere twee keer de gelegenheid. En dat komt al voort diep uit het Oude Testament. Want dagelijks was er het morgenoffer en het avondoffer.

En op de dag des Heeren zijn er in het bijzonder twee momenten om naar Gods huis te mogen komen. Daar waar het Woord recht gepredikt wordt, daar komt de Heere tot een zondaar. Daar komt Hij tot Zijn volk. En in elke kerkdienst, gemeente, elke keer als er gepredikt wordt, staat Christus klaar om een zondaar zalig te maken en om Zijn kerk nader onderwijs te geven.

Als u zo in Gods huis mag komen en deze dag is een liefdesdag voor u geworden, en u hongert en dorst naar die zondag om onder die prediking van dat evangelie te mogen zijn, dan mag u al iets betonen van de gehoorzaamheid aan het vierde gebod, al durft u het misschien zo niet te zien en zo onder woorden te brengen. Dan komt er toch al iets openbaar van Christus in uw leven. Dan mag u toch al iets van Christus' beeld vertonen. Is dat niet rijk? Als u hier nu mag zitten met honger in uw ziel, met een schreeuw: O God, spreek slechts één woord. Als u in de vroege morgen wakker wordt en u mag het gaan zingen:

Och, mocht ik, in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schonen dienst aanschouwen!
Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog. (Psalm 27:3).

Dan is er al iets van het gehoorzamen van dat vierde gebod, om in Gods huis te zijn op Zijn dag onder de prediking van het Woord. Ja, dan komt er iets van Christus openbaar, want Hij verzuimde nooit één kerkdienst. En als Hij de Schriften las in de synagoge, deed Hij dat zo eerbiedig. En als Hij naar een ander moest luisteren die uit de Schriften las of het Woord verklaarde, dan zat Hij daar zonder zonde eerbiedig te luisteren. Hij was altijd bezig in de dingen van Zijn Vader, ook op de Sabbat.

Daarom is het niet goed om op ongegronde reden niet in de kerk te komen, weg te zijn en thuis te blijven, maar kom naar Gods huis. Geldt dit gebod nu alleen de Sabbat? Nee, gemeente, en dan kom ik weer bij dat woord 'inzonderheid'. Dus ook als er andere dagen zijn waarop de deuren van Gods huis opengaan en God Zijn knechten zendt met een woord tot een mensenkind, dan hoort u er te zijn. Dus ook met de Bijbellezing. En dan is het minder druk als nu. Hoe komt dat? Wilt u die vraag eens mee naar huis nemen? Want het kan toch zo niet zijn dat u zomaar thuisblijft terwijl Gods knecht hier het Woord van God staat te verkondigen, wat u niet hoort, wat u mist. Dat kan toch niet, op reis naar de eeuwigheid?

En natuurlijk, als u een gezin hebt met kleine kinderen, dan kunt u niet met heel het gezin om kwart voor acht hier zitten. Dat weet ik ook wel. Maar misschien zijn er ook in ons midden die nooit naar de Bijbellezing zijn gekomen, maar dat wel hadden kunnen doen. Op de Sabbat in het bijzonder, maar ook door de week. Want u mist wat, hoor! En u hebt het trouwens beloofd in het uur van uw belijdenis. Waar is uw ijver? Waar zijn de ingespannen krachten? Waar is het zoeken naar de mogelijkheden om toch maar onder het Woord te zijn? Het zij hier, het zij op een andere plaats, om de Geest in u te laten werken. Zijn de dingen van het dagelijkse leven dan zo belangrijk dat u door de week niet een keer extra naar de kerk kunt als het mogelijk is? De kerkdienst is in het bloed van Christus gedrenkt, ook de Bijbellezing.

En dan het gebruik van de sacramenten. Hoe staat het daarmee? Ook zo'n grote gave die de Heere gegeven heeft om dat zwakke, aangevochten geloof van Zijn kerk te versterken. Welke plaats heeft de Heilige Doop in uw leven? Welke plaats heeft het Heilig Avondmaal in uw leven? Als de doop er maar bij hangt en als het Heilig Avondmaal ver van u af staat, zondigt u tegen het vierde gebod. Misschien vindt u de Avondmaalsdienst te lang. Hoe hebt u met uw kinderen bij de doopvont gestaan, ouders? Uit gewoonte of door bijgelovigheid? Dan hebt u het vierde gebod overtreden. En, kent u helemaal geen werkzaamheden met het Heilig Avondmaal?

En hoe is het met u die de Heere vreest? Hebt u alweer heimwee naar september, als de tafel weer aangericht staat? En als u nog nooit vrijmoedigheid hebt gekregen om tot die tafel te komen, hoe is het de laatste keer geweest? Is het u zwaar gevallen dat u weer moest blijven zitten, terwijl er toch die trekking was? En als we mochten aankomen aan die tafel, hoe hebben we er gezeten al die keren, kind van God in ons midden? Bent u altijd gekomen in geloofsgehoorzaamheid? *'Gedenk de Sabbatdag, dat gij die heiligt'*, want de sacramenten op de Sabbat gegeven zijn in het bloed gedrenkt.

En dan het bidden, het gemeenschappelijk gebed. Zeg, jongelui, ik zal het maar eerlijk zeggen, anders denkt u dat ik een heilige ben, maar dat ben ik niet hoor. Weet u waar ik later zo'n last van kreeg toen de Heere in mijn leven kwam? Dat ik in de kerk zo dikwijls lag te slapen, ook onder het gebed. Ik lag met mijn hoofd op mijn armen, terwijl de dominee met de gemeente kwam voor het heilig Aangezicht van God. Terwijl de dominee de stem van de gemeente is om tot een Drie-enige God te spreken. Terwijl de dominee als het ware als een herder voor de kudde uitging en heel de kudde meenam tot de troon der genade. Dan kunt u toch niet slapen? Ik heb het wel gedaan. En ik ben erachter gekomen. Ik heb tegen het vierde gebod gezondigd. Of als u onder het bidden rond zit te kijken en met andere dingen bezig bent, dan hebt u gezondigd tegen het vierde gebod.

Weet u wat zo'n zegen is? Als je onder dat gebed door de Heilige Geest meegenomen mag worden. Kent u dat, dat u met een nood in Gods huis zat, dat u geen woorden meer eraan kon geven, en u dacht dat de dominee er niets van wist? Die wist er ook niets van. Maar dat de Heilige Geest de woorden in het hart van de dominee legde om in het gemeenschappelijk gebed aan de Heere voor te leggen. En waar u geen woorden meer had, gaf de Heere Zijn knecht woorden. En mocht u samen met Gods knecht voor de troon der genade verkeren. Dan was dat ook weer zo'n moment dat er iets van de gehoorzaamheid van het vierde gebod openbaar kwam. Want ook het gemeenschappelijk gebed, als gave op de Sabbat, in Gods huis, waar de gemeente Gods samenkomt, is gedrenkt in het bloed.

En dan het vierde wat ik tegenkom in antwoord 103: De armen christelijke handreiking te doen. Vroeger noemden wij dat de dienst der offeranden. Ik hoor het professor Baars nog zeggen bij het college liturgiek: Wat jammer dat we die uitdrukking kwijtgeraakt zijn. Tegenwoordig noemen ze het collecten. Nou, ik zeg het zelf ook dikwijls. Maar hij zegt: Dat is toch zo afgezwakt. De dienst der offeranden moet een dienst zijn, een liefdedienst op de Sabbat, om uw geld te mogen geven aan de armen en tot instandhouding van de kerk des Heeren. En gemeente, ik begin maar weer voor mezelf. In de tijd dat ik ook nog gewoon in de bank zat, wat kwam soms gedachteloos die zak voorbij en deed ik er wat in. Maar wie heeft het als een eer aan God gedaan, als een dienst der offeranden?

Omdat u ervaren hebt de genade van onze Heere Jezus Christus, Die om uwentwil arm wilde worden, daar Hij rijk was, opdat u door Zijn armoede rijk mocht worden? En als dat een werkelijkheid wordt hier vanbinnen in uw hart, ach, dan gaat de portemonnee open. En dan mag u weleens geven in verwondering, vanwege de genade die u van de Heere gekregen hebt. Maar hoe dikwijls is dat niet zo, en gaan die zakken maar rond. *'Gedenk den Sabbatdag, dat gij die heiligt.'* Wat een zonden hè, wat een tekorten. Voelt u ook zo uw schuld?

3. Een rustdag

We gaan naar onze laatste gedachte. Het is ook een rustdag. Als het gaat om het woord 'Sabbat', dat inderdaad rusten betekent, of een einde maken aan iets, of iets doen ophouden, dan ligt er ook een diepe betekenis in. En de leerling heeft dat geleerd. Want hij zegt in antwoord 103: Dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige Sabbat aanvang.

Dus wat wil het vierde gebod? Niet alleen dat we op de Sabbat samenkomen en dat we die Sabbat heiligen, zoals we zojuist hebben overdacht, maar dat we op alle dagen van de week rusten zouden van onze boze werken. O gemeente, dan weet ik ook niet goed meer wat ik moet zeggen. Want wie is daartoe in staat, om op maandag en dinsdag tot en met vrijdag en zaterdag te rusten van uw boze werken? Dan moet u erachter komen, ook na ontvangen genade, dat u nog zoveel zondigs met u meedraagt, dat het vlees zo zondig is. En dan rusten van die boze werken? Heere, hoe moet dat toch? En toch hoort dat ook bij het vierde gebod.

O, sinds wij gevallen zijn in het paradijs, zijn wij de rust in God kwijtgeraakt. Toen zijn al die boze werken begonnen. En die geven geen rust. Die maken een mens alleen maar onrustig. De kerkvader Augustinus, u kent die woorden wel, heeft het gezegd: Onrustig is het hart, totdat het rust vindt in God. Ja, dan moeten we die rust wel vinden, want anders blijft er een eeuwige onrust over. En als Gods Geest nu gaat werken in uw hart en u komt echt achter die onrust, dan kunt u niet rusten voordat u rust hebt gevonden in God.

En hoe kan een zondaar nu rust vinden in God? Dan laat ik de Heere Jezus maar spreken: *'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven'* (Matth. 11:28). Want Hij is die grote Rustaanbrenger, Die met Zijn bloed vrede heeft verworven tussen God en een zondaar. Hij heeft die vrede en die rust verworven voor de grootste der zondaren. Daarom wilde Hij veroordeeld worden als een zondaar, ook als een zondaar die gezondigd heeft tegen het vierde gebod. Als u zo de Evangeliën leest, gemeente, hoe dikwijls komt u het dan niet tegen dat de Heere op de Sabbat in Gods huis iets deed dat voor de overpriesters en de schriftgeleerden een reden was om Hem tot de dood te veroordelen?

Dan lees ik van een man met een dorre hand, die op de Sabbat werd genezen. En toen het Sanhedrin daar getuige van was, zochten ze Hem te doden. En toen Hij in Gods huis kwam en al die wisselaars en duivenverkopers wegstuurde en alles ondersteboven wierp met een gesel, zochten ze opnieuw Hem te doden. En dan te bedenken dat wat Hij deed in het huis des Heeren en wat Hij deed op de Sabbat, juist voorbeelden waren van de vervulling van Gods wet. O, wat heeft de ijver van het huis des Heeren de Zoon van God werkelijk verteerd, dat Hij uiteindelijk veroordeeld werd alsof Hij de grootste onheilige was van de Sabbat.

Maar zo wilde Hij gerekend worden. En zo wilde Hij in plaats van zondaren de schuld betalen en ook de overtredingen wegdragen tegen het vierde gebod. En juist als dat een wonder voor u gaat worden, en u mag in Hem uw zaligheid en uw rechtvaardigmaking zoeken en vinden, ja, als u in Hem en in Zijn bloed vergeving der zonde hebt ontdekt en ontvangen, dan komt u in die strijd met die boze werken. En dan loopt u er zo mee vast: Dat ik al de dagen van mijn leven van mijn boze werken zou rusten. Heere, ik kan het niet. Ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde. Ik kan mezelf niet onderwerpen aan Uw wet.

Maar wat doet nu een kind van God, die zo te strijden heeft met die boze werken, elke dag opnieuw, waar hij maar niet van rusten kan? Die zal er toch weer mee vluchten tot de troon der genade. Die zal er toch weer mee vluchten tot die geopende Fontein, Christus, en zeggen: O Heere, wat struikel ik toch dagelijks in mijn boze werken. Heere, ik ontdek zelfs in de allerheiligste verrichtingen, zelfs op Uw dag, zelfs in Uw huis, hoe de boze werken mij kunnen aankleven. Heere, ik belijd het voor Uw heilig aangezicht. Maar tegelijkertijd smeed ik U: Vergeef mij al mijn zonden, die Uwe Hoogheid schonden. Heere, wanneer komt toch die dag dat ik bij U zal wezen, dat ik nooit meer zal zondigen, dat ik nooit meer zo'n boos werk in mij ontdek? Heere, U weet het, er zijn momenten dat ik het zondigen zo moe ben. Dan begeer ik niets anders meer dan ontbonden te zijn en met Christus te wezen, want dat is zeer verre het beste. Heere, dan verlang ik naar huis, dan verlang ik naar die eeuwige Sabbat, dan verlang ik naar die rustdag om eeuwig bij U te zijn, alzo dat de eeuwige Sabbat, die in dit leven een begin maakt, werkelijkheid zal zijn.

O, hoor toch, u die God vreest. Die dag komt, die eeuwige Sabbat die wacht. En in de tijd dat u hier moet zijn, geeft de Heere oases, van die Elim's, van die Mara's in de woestijn. Maar straks komt de Sabbat, dan zal alles ophouden en dan blijft die eeuwige rust over. Dat is een eeuwige Sabbatsrust bij de Drie-enige God. Daar houden de bozen op van beroering, daar rusten de vermoeiden van kracht, daar zijn de gebonden tezamen in rust, en zij horen de stem van de drijver nooit meer. Want er blijft een rust over voor het volk van God, om Christus' wil, de Rustaanbrenger.

Amen.

Zingen: Psalm 132:9 en 10:Vers 9:

Want Sion is van God begeerd,
't Wordt met Zijn woning hoog vereerd;
'Hier', sprak Hij, die het al beheert,
'Hier zal Ik wonen naar Mijn lust;
Hier is in eeuwigheid Mijn rust.'

Vers 10:

'k Zal Sions, 'k zal der armen spijs,
Hier zeeg'nen op de ruimste wijs;
Hier zal Ik, Mijnen naam ten prijs,
De priesters met Mijn heil bekleên,
En 't volk doen juichen weltevreên.'

Dankgebed.

Zingen: Psalm 118:12:

Dit is de dag, de roem der dagen,
Dien Isrels God geheilgd heeft;
Laat ons verheugd, van zorg ontslagen,
Hem roemen, die ons blijdschap geeft.
Och HEER, geef thans Uw zegeningen;
Och HEER, geef heil op dezen dag;
Och, dat men op deez' eerstelingen
Een rijken oogst van voorspoed zag.

Zegenbede.